

Бортник В. М. Використання сучасних методів навчання у процесі формування іншомовної фонетичної компетентності учнів початкової школи // Андрагогічний вісник. Житомир: Вид. ЖДУ ім. І.Франка, 2019. Вип. 10. 170 с. С. 96-101 URL http://library.zu.edu.ua/andragogichniy_visnyk.html

УДК 378.7

Бортник В. М.,
студентка 11 М групи
Житомирський державний університет імені Івана Франка
vikabortnyk96@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті проаналізовано фонетичну компетентність як складову мовної компетентності школярів. Розглянуто питання формування іншомовної фонетичної компетентності в учнів початкової школи. Виявлено сутність фонетичної компетентності, її структура та зміст. Обґрунтовано сучасні методи, що сприяють формуванню іншомовної фонетичної компетентності, серед яких фонетична гра, використання засобів усної народної творчості та аналітико-імітативний метод.

Ключові слова: комунікативна компетентність, фонетична компетентність, методи навчання, фонетична гра, засоби усної народної творчості, аналітико-імітативний метод.

В статье проанализировано фонетическую компетентность как составляющую языковой компетентности школьников. Рассмотрены вопросы формирования иноязычной фонетической компетентности учащихся начальной школы. Определено понятие «фонетическая компетентность», его структура и содержание. Проанализированы современные методы, способствующие формированию иноязычной фонетической компетентности, среди которых фонетическая игра, использование средств устного народного творчества и аналитико-имитативный метод.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, фонетическая компетентность, методы обучения, фонетическая игра, средства устного народного творчества, аналитико-имитативный метод.

The article analyzes phonetic competence as a component of linguistic competence of pupils. The questions of formation of phonetic competence in primary school English Language Learners are considered. The definition of phonetic competence, its structure and content are given. The modern methods that

promote the formation of phonetic competence, for example, phonetic game, using means of folk art and analytical-imitative methods, are analyzed.

Key words: *communicative competence, phonetic competence, teaching methods, phonetic game, means of folk art, analytical-imitative method.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Питання ефективного вивчення іноземної мови у початковій школі сьогодні особливо актуальним, оскільки в цей віковий період починають закладатися всі основні навички, в тому числі і фонетичні. Відомо, що метою навчання іноземної мови є формування комунікативної компетентності, яка в свою чергу включає мовну, мовленнєву, соціокультурну та стратегічну. Вивчення іноземної мови має сформувати особистість, здатну і бажаючу брати участь у міжкультурній комунікації. Проте така комунікація буде неможливою без сформованої іншомовної фонетичної компетентності. Тому важливе завдання вчителя англійської мови у початкових класах – навчити учнів правильно сприймати і вимовляти звуки іноземної мови в потоці мовлення, і від того, наскільки успішно у дитини сформована фонетична компетентність багато в чому залежить подальший успіх у вивченні іноземної мови.

Аналіз досліджень із зазначеної проблеми. Проблема формування мовної, зокрема фонетичної компетентності, є дуже важливим питанням вивчення англійської мови в початковій школі. Про це свідчать роботи В. В. Перлової та А. О. Хомутової, які розробили методики формування фонетичної компетентності. Різні підходи до визначення структури фонетичної компетентності запропонували Ю. В. Головач та Т. Є. Єременко. О. О. Корзун та А. М. Хомицька розробили методики вдосконалення окремих аспектів фонетичного оформлення мовлення. Такі вчені, як А. М. Антипова, В. Д. Аракін, В. А. Васильєв, О. В. Вознюк, М. П. Дворжецька, Н. Д. Лукіна, М. А. Соколова, Г. П. Торсуєв займалися вивченням питань практичної сторони фонетики іноземної мови.

Метою статті є розгляд сучасних методів, що сприяють формуванню іншомовної фонетичної компетентності в учнів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Початковий етап навчання іноземної мови в сучасній початковій школі надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетентності, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення, відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь в аудіюванні, говорінні, читанні й письмі у межах програмних вимог.

Відповідно до рішень Європейської Ради основною компетентністю на уроках іноземної мови є комунікативна компетентність, оскільки вона забезпечує набуття учнями вміння обговорювати проблеми, доводити власну позицію, виробляти власну точку зору, розвивати критичне і креативне мислення та адаптуватися у мовному середовищі.

Формування іншомовної комунікативної компетентності як основна практична мета оволодіння іноземною мовою в загальноосвітніх навчальних закладах передбачає опанування всіма її компонентами, а саме: мовною, мовленнєвою, соціокультурною, навчальною компетентністю [4, с. 75].

Рис. 1. Структура іншомовної комунікативної компетентності

Отже, як видно з рис.1., фонетична компетентність є однією зі складових мовної компетентності. Мовна компетентність може бути визначена як знання мови, яку школярі вивчають, набір та система засвоєних правил мови, які дозволяють утворювати нові речення, а також розуміти речення, якими розмовляють з ними.

Фонетична компетентність – уміння учнів сприймати на слух всі звуки, інтонацію, ритм мовлення, а також фонетично грамотно вимовляти звуки у мовленнєвому потоці, при цьому дотримуючись його ритміко-інтонаційного малюнку, типового для певної комунікативної ситуації.

У структурі фонетичної компетентності виділяють: фонетичні знання, фонетичні навички та фонетичні вміння. Коротко охарактеризуємо їх:

1) фонетичні знання – передбачають теоретичні і практичні знання школярів, пов’язані із правильною вимовою звуків, звуко-буквенною відповідністю, темпом і ритмом іноземного мовлення тощо;

2) фонетичні навички – засвоєні і практично закріплені способи артикуляції, інтонаційні особливості мовлення, навички розпізнавати звуки в потоці мовлення;

3) фонетичні вміння – базуються на фонологічних знаннях, тобто знаннях норм вимови, наголошування та інтонування; вони передбачають усвідомлене застосування знань та навичок у процесі говоріння та аудіювання [2, с. 163].

Важко не підкреслити, що необхідність формування фонетичної компетентності учнів початкової школи зумовлено реалізацією не тільки відповідно оновленого змісту освіти, але й адекватних методів і технологій навчання.

Отже, які ж методи навчання може використовувати вчитель при формуванні іншомовної фонетичної компетентності в учнів молодшого шкільного віку? Для початку розглянемо саме поняття «метод».

Методи навчання – це впорядковані способи діяльності вчителя й учнів, що спрямовані на ефективне розв’язання навчально-виховних завдань.

Фонетика дає можливість для використання багатьох із них, зокрема ігрових методів навчання, що отримали застосування в методичних системах британських фонетистів, представників комунікативної лінгвістики (A. Baker, M. Hancock, G. Kelly, S. Lloyd).

Оскільки молодші учні оволодівають іноземною мовою спочатку інтуїтивно, підсвідомо, мимовільно й цілісно, то навчання вимови слід починати не з опрацювання окремих звуків або елементів інтонації, а з організації елементарного усного іншомовного спілкування, насамперед в ігровій формі. У ході такого спілкування учні опановують цілі фрази, які вони сприймають спочатку в основному з мовлення вчителя, тому їх вимова цілком залежить від вимови вчителя. Це ставить високі вимоги до його вимови і дидактичного мовлення, інакше завдяки здатності учнів до точної імітації вони можуть оволодіти неправильними словесними і фразовими еталонами. З метою підтримки фонетично коректного сприйняття мовлення учитель може застосовувати спеціальні прийоми, а саме: зниження темпу і підкреслену чіткість свого мовлення, збільшення пауз, повтори, риторичні запитання тощо [5, с. 48].

Учитель на уроках з англійської мови широко використовує фонетичні ігри, що сприяють пізнавальній активності, забезпечують позитивний емоційний стан та зацікавленість дітей. Наприклад, учитель може пограти з дітьми в гру «Що за звук?». Суть цієї гри дуже проста: вчитель називає ланцюжок слів, в яких є один і той же звук; учням потрібно назвати цей звук.

Цікавим та ефективним є використання усної народної творчості на уроках з англійської мови. Учитель добирає різноманітні скоромовки, римівки, вірші, пісеньки тощо. Нижче представлений зразок вправи з використанням скоромовки.

Task: 1. Listen and clap your hands, when you hear the sound [w].

2. Choose the words with sound [w] from tongue.

Support: tongue twister

Why do you cry Willy?

Why do you cry?

Why, Willy? Why, Willy?

Why, Willy, why? [6, с.41]

Execution: children listen the tongue twister and clap hands when they hear the sound [w], then they say such words: why, Willy.

Також широко використовується метод заучування напам'ять скоромовок, римівок, віршів, приказок, уривків з прози тощо. Усі ці види спрямовані на навчання учнів правильної вимови. Робота із наведеним матеріалом передбачає 2 етапи. На першому етапі текст розучується під керівництвом вчителя або ж з фонограми. На другому етапі проводиться робота над швидкістю проговорювання уривку тексту чи вірша. Заучування напам'ять дає позитивні результати тільки за умови безпомилкової та швидкої вимови матеріалу, що заучується.

Загалом, використання засобів усної народної творчості на уроках англійської мови дає можливість учителю не тільки поглибити знання та навички дітей щодо фонетичної компетентності, збільшити їх словниковий запас, а й дізнатися про життєвий та соціально-історичний досвід народу, мову якого вивчають учні.

Враховуючи труднощі, з якими зустрічається учень початкової школи при оволодінні англійською вимовою, у процесі навчання доцільно використовувати імітативний та аналітичний методи одночасно (пояснення та аналіз слід використовувати в такій мірі, в якій вони можуть бути корисні учням для розуміння особливостей фонетичного явища і полегшення його засвоєння). Такий метод одержав назву аналітико-імітативного [3, с. 76].

Тому вчитель, що навчає англійській мові дитину початкової школи має володіти певним комплексом знань про:

- 1) особливості психологічного та анатомо-фізіологічного розвитку дітей цього віку;
- 2) індивідуально-психологічні особливості кожної дитини;
- 3) сучасні психологічні методи розвитку творчих здібностей;
- 4) теоретичні основи забезпечення єдності розумового, морального, естетичного та фізичного виховання учнів;
- 5) основні напрями в теорії та практиці навчання іноземних мов у молодшому шкільному віці;
- 6) розуміти принципи комунікативної методики.

У плані навчання вимови вчитель повинен скоригувати ті фонетичні навички, що вже є в учнів, у відповідності до фонетичної системи англійської мови та доповнити її тими елементами вимови, які відсутні в рідній мові учнів.

Висновки та перспективи подальшого дослідження проблеми.

Отже, проблема формування і розвитку іншомовної фонетичної компетентності є досить важливою для початкової школи. Адже, усі види мовленнєвої діяльності базуються саме на звуках. Навчання фонетичного матеріалу передбачає оволодіння учнями всіма звуками та звукосполученнями іноземної мови, оволодіння наголосом та основними інтонаційними моделями найбільш поширених типів простих і складних речень.

Література

1. Ветохов О. М. Наслухатися іноземної мови.// Іноземні мови в навчальних закладах. – 2005. – №1.
2. Калініна Л. та ін. Your Englishs peaking world: SoundLand.: Методичний посібник для вчителів іноземної мови початкової школи – К.: Контекст., 2003.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / кол. авторів під кер. С. О. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
4. Ніколаєва С.Ю., Бігич О.Б. Бражник Н.О., Гапонова С.В., Гринюк Г.А., Олійник Т.І., Онищенко К.І., Петрашук О.П., Сажко Л.А., Скляренко Н.К., Смеляєва Л.П., Хоменко Е.Г., Щербак Л.П. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.
5. Паршикова О. О. Комунікативно-ігровий метод навчання іноземної мови учнів початкової загальноосвітньої школи (теоретико-методологічний аспект) / Паршикова О. О. – Донецьк: Видавництво «Вебер», 2009. – 296 с.
6. Digest for English Learners.